

Реєстрація структури власності: підсумки 2021 року, або Як добрі наміри держави перетворилися на головний біль для бізнесу

№52-53, 30 грудня 2021

Роман Українець,
Юрист
TEFFI Law Firm

Головна стаття

[Перевірки та штрафи Держпраці у 2021 році. Огляд цікавих кейсів](#)

Компетентна думка

[Яких змін зазнало податкове законодавство у 2021 році?](#)

[Податкові зміни 2021 року](#)

[Реформа земельного законодавства у 2021 році](#)

[ІТ-експеримент. Перший проєкт із революційними змінами чи революційним піаром?](#)

[Головні аспекти функціонування платформи Дія Сіті](#)

[Основні зміни до КПК України у 2021 році](#)

[5 найважливіших змін 2021 року в будівельній сфері](#)

[Відкриття ринку землі – виклик для аграрного сектору](#)

Актуально

[Ринок землі – 2021: багато статистики та мало розуміння](#)

Судовий погляд

[Іпотечні спори в практиці Верховного Суду 2021 року](#)

Одним з обов'язків, які взяла на себе Україна відповідно до [Угоди про асоціацію з Європейським Союзом](#), є боротьба з організованою злочинністю та відмиванням (легалізацією) коштів. Цей обов'язок охоплює, зокрема, імплементацію у вказаній сфері відповідних міжнародних стандартів.

На виконання цих зобов'язань Верховна Рада України ухвалила [Закон України № 361-ІХ "Про запобігання та протидію легалізації \(відмиванню\) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення"](#) (далі – Закон), який набув чинності ще у 2020 році. Саме положеннями цього Закону українські компанії було зобов'язано реєструвати структуру власності й підтверджувати інформацію про бенефіціарів бізнесу.

Щоб виконати відповідну вимогу законодавця, бізнесу необхідно розуміти, які документи й куди подавати. Із цією метою Міністерству фінансів України було доручено розробити й затвердити форму та зміст структури власності. На розроблення цього документа було витрачено чимало часу. Співробітники Міністерства пояснювали таку затримку необхідністю проведення великої кількості робочих зустрічей та узгоджувальних процедур із залученням експертів. Якщо ж сказати простими словами, то структура власності почала зникати в бюрократичній рутині.

Зрештою, 19 березня 2021 року міністр фінансів України Сергій Марченко підписав відповідний [Наказ № 163](#), яким було затверджено форму та зміст структури власності. Цей наказ набув чинності лише через 5 місяців із моменту його підписання – 11 липня 2021 року. Ця дата стала

точкою відліку 3-місячної кампанії, а краще сказати – епопеї з обов'язкової реєстрації структури власності та розкриття бенефіціарів.

Юристи почали масово надсилати комерційні пропозиції клієнтам, звідусіль лише й було чути про реєстрацію структури власності. Дедлайн для реєстрації ставав дедалі ближчим, запис у чергу охочих зареєструвати структуру власності у державних реєстраторів розпочинався ще о 6-й ранку, кількість скарг від представників бізнесу збільшувалась. Хтось скаржився на брак часу для реєстрації структури власності, а хтось – на необґрунтовані вимоги до обсягу відомостей про бенефіціарів, що були встановлені підзаконними нормативними актами.

Коли вже вартість здійснення державної реєстрації структури власності у приватних нотаріусів сягнула своїх історичних максимумів, 08 жовтня 2021 року Верховна Рада України продовжила строки подання структури власності й документів про бенефіціарів аж до 11 липня 2022 року.

З одного боку, здавалося б, чудове рішення. Власники бізнесу полегшено видихнули через продовження строків реєстрації. А з іншого – держава відтермінувала, але не відмовилася від досягнення своїх цілей з імплементації законодавства Європейського Союзу у сфері протидії відмиванню коштів. Проте рівень невдоволення **Законом**, а точніше прийнятими підзаконними актами до нього, так і не знизився.

Спробуємо розібратися, що ж викликало невдоволення бізнесу.

Міністерство фінансів у **Наказі** визначило, що на схематичному зображенні зазначають усіх акціонерів, які прямо чи опосередковано володіють українською компанією (як українських, так й іноземних акціонерів).

Це означає, що, якщо у структурі власності українського бізнесу, наприклад, є іноземні компанії, директор української компанії має подати інформацію про всіх акціонерів компаній, що перебувають у ланцюжку володіння, навіть міноритарних, щоб повністю виконати вимоги **Наказу**.

А ось що робити українським компаніям, які структуровано через публічні компанії, акції яких торгуються на фондових біржах і, відповідно, акціонери змінюються щодня? Адже **Законом** вимагається постійне оновлення інформації про структуру власності, якщо відбувається зміна прямих чи опосередкованих акціонерів.

Або ж як саме розкривати всіх акціонерів, які володіють незначною часткою компанії у структурі власності (особливо, якщо це стосується представників великого бізнесу зі складною багаторівневою структурою), та подавати офіційні підтвердні документи щодо кожного з них?

Подекуди починають закрадатися обґрунтовані сумніви, а чи не намагається держава, прикриваючись добрими намірами боротьби з відмиванням коштів, установити всеосяжний контроль над усіма акціонерами українських компаній, навіть міноритарними? Чи не покладають такі вимоги законодавця необґрунтований фінансовий і часовий тягар на представників українського бізнесу?!

Можна й далі перелічувати практичні проблеми, з якими стикається бізнес під час подання інформації про бенефіціарів і структури власності, однак хотілося б звернути увагу на наслідки невирішення наявних проблем і невнесення відповідних змін до законодавства.

Першим глобальним наслідком буде неможливість великої кількості українських компаній виконати чинні вимоги законодавства щодо реєстрації структури власності та подання інформації про бенефіціарів. Наслідком цього стане накладення на директорів таких компаній штрафу від 17000 до 51000 грн.

По-друге, у разі масового накладення штрафів на директорів компаній це спричинить збільшення кількості судових справ, у яких оскаржуватимуть накладені штрафи. З огляду на загальну завантаженість судів України, це збільшення позовів аж ніяк не сприятиме оптимізації роботи суддів.

По-третє, у разі неспроможності зареєструвати структуру власності та бенефіціарів юридична особа не зможе вчиняти інші реєстраційні дії, зокрема, реєстрацію нової редакції статуту, зміну директора тощо. Такі юридичні перепони можуть значно обмежити можливість ведення

господарської діяльності компаній, наслідком чого може стати зниження кількості працівників, обсягу сплачуваних податків до бюджету та, найімовірніше, закриття компаній.

По-четверте, знову збільшиться кількість осіб, які звертатимуться до державних реєстраторів із проханням роз'яснити й допомогти правильно сформуванню відповідної структури власності, що негативно вплине на спроможність реєстраторів виконувати покладені на них обов'язки та надавати послуги іншим громадянам.

Варто зазначити, що після продовження строку подання структури власності на сайті Верховної Ради України почали з'являтися законопроекти щодо внесення змін до порядку інформування про бенефіціарів. Такими законопроектами, зокрема, запропоновано розширити перелік юридичних осіб, яким не потрібно подавати інформацію про бенефіціарів. До вказаного переліку народні обранці хочуть додати громадські організації та їх структурні утворення.

Зокрема, 18 листопада 2021 року було зареєстровано [Законопроект № 6320](#) щодо внесення змін до порядку подання державному реєстратору інформації про бенефіціарів. Ініціатором цього проекту є президент України Володимир Зеленський.

[Законопроектом](#) серед іншого передбачено:

- запровадити автоматичну перевірку відомостей про бенефіціарів;
- забезпечити можливість електронного засвідчення документів бенефіціарів;
- зменшити кількість реєстраційних дій, які потребують подання відомостей про бенефіціарів;
- покласти на Державну службу фінансового моніторингу України обов'язок розробити та затвердити методологію з визначення бенефіціарів;
- забезпечити можливість подання заяви для підтвердження відомостей про бенефіціарів електронно й без підтвердних документів.

Важливою новелою [Законопроекту](#) є також положення про те, що компанії, які були зареєстровані до затвердження структури власності й методології визначення бенефіціарів, повинні подати такі відомості протягом 6 місяців із моменту затвердження вказаних нормативно-правових актів.

Якщо ж компанія вже подала структуру власності й відомості про бенефіціарів до моменту прийняття вказаних документів, а після їх прийняття компанія виявила помилки/неточності/невідповідності в раніше поданих нею документах, то така компанія матиме 3 місяці, аби подати виправлені дані.

Наразі [Законопроект](#) президента України передано на ознайомлення до профільних комітетів Верховної Ради України.

Загалом цей [Законопроект](#) містить необхідні зміни, які значно спростять і пришвидшать процедуру реєстрації бенефіціарів. Проте самою собою спрощення процедури не вирішує всіх практичних проблем, які виникають у процесі реалізації вимог законодавства. Законопроект, наприклад, не усуває необхідності збирати величезний обсяг документів й інформації про всіх міноритарних акціонерів для підтвердження бенефіціарів. А ті, хто вже займався реєстрацією структури власності, особливо представники великих компаній зі складною структурою бізнесу, точно знають, скільки коштів, часу, особливо нервів, потребує цей процес.

Підсумовуючи, можна зазначити, що станом на сьогодні продовження строку здійснення реєстрації структури власності й подання інформації про бенефіціарів жодною мірою не вирішує наявних правозастосовних проблем, а лише переносить їх на 2022 рік.

Власникам бізнесу зі складною структурою власності таке продовження строку на реєстрацію дає можливість отримати відповідні юридичні консультації з метою мінімізації настання негативних наслідків за неподання або подання не в повному обсязі структури власності та бенефіціарів.

Запропонований президентом України [Законопроект](#) може покращити наявну ситуацію з визначенням бенефіціарів і поданням структури власності, особливо в разі затвердження відповідної методології, однак якою буде фінальна редакція цього Законопроекту наразі не відомо,

як, власне, і те, чи буде його прийнято взагалі. Якщо ж відповідне законодавство залишиться в чинній редакції, то настання згаданих у цій статті негативних наслідків у 2022 році буде неминучим.

А поки що залишається сподіватися на благорозумність нашого законодавця та свідомість представників бізнес-спільноти, які докладуть усіх зусиль для того, щоб домогтися внесення необхідних змін до законодавства з урахуванням усіх зауважень і пропозицій, що наразі висуюють.

© ТОВ "ІАЦ "ЛІГА", ТОВ "ЛІГА ЗАКОН", 2021

У разі цитування або іншого використання матеріалів, розміщених у цьому продукті ЛІГА:ЗАКОН, посилання на ЛІГА:ЗАКОН обов'язкове. Повне або часткове відтворення чи тиражування будь-яким способом цих матеріалів без письмового дозволу ТОВ "ЛІГА ЗАКОН" заборонено.

© ТОВ "Інформаційно-аналітичний центр "ЛІГА", 2021

© ТОВ "ЛІГА ЗАКОН", 2021